

BACHELOROPLEIDING

ISLAMITISCHE THEOLOGIE

ISLAMIC UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES ROTTERDAM

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0715

© 2018 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING ISLAMITISCHE THEOLOGIE VAN DE ISLAMIC UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES ROTTERDAM	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	9
BESCHRIJVING VAN DE INSTELLING	12
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE UITGEBREIDE OPLEIDINGSBEOORDELING	13
BIJLAGEN	29
BIJLAGE 1: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES.....	31
BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA	32
BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA	34
BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	35

Dit rapport is vastgesteld op 8 november 2018

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING ISLAMITISCHE THEOLOGIE VAN DE ISLAMIC UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES ROTTERDAM

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2016).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

Bacheloropleiding Islamitische Theologie

Naam van de opleiding:	Islamitische Theologie
CROHO-nummer:	39119
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	professioneel
Aantal studiepunten:	240 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie:	Rotterdam
Variant:	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Vervaldatum accreditatie:	24/03/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Islamitische Theologie aan de Islamic University of Applied Sciences Rotterdam vond plaats op 4 en 5 oktober 2018.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Islamic University of Applied Sciences Rotterdam
Status van de instelling:	rechtspersoon hoger onderwijs
Resultaat instellingstoets:	niet aangevraagd

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 13 juli 2018 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding Islamitische Theologie beoordeelde bestond uit:

- Em. prof. dr. R. (Ruud) Peters, emeritus bijzonder hoogleraar op het gebied van het recht van de Islam en het Midden-Oosten aan de Universiteit van Amsterdam [voorzitter];
- Prof. dr. A. (Umar) Ryad, hoogleraar Arabic and Islamic Studies aan de Katholieke Universiteit Leuven;
- Dr. W. (Welmoet) Boender, lector en onderzoeker aan de Leiden Islam Academie, Leiden Institute for Area Studies, Leiden University Center for the study of Religion, Faculty of Humanities aan de Universiteit Leiden;
- M. (Mustafa) Talib MA, docent bij de Faculteit Sociaal Werk en Educatie aan de Haagse Hogeschool;
- O. (Ouafa) Dahri BSc, masterstudent Biomedische Wetenschappen, met een specialisatie in Biofabrication, aan Universiteit Utrecht [student-lid].

Het panel werd ondersteund door drs. L.C. (Linda) te Marvelde, die optrad als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

Vorbereiding

Na ontvangst van het zelfevaluatie-rapport controleerde de projectleider van QANU, Anna Sparreboom, deze op kwaliteit en volledigheid alvorens deze ter bestudering naar het panel te sturen. De panelleden lazen het zelfevaluatie-rapport en formuleerden op basis daarvan vragen en eerste bevindingen over de opleiding. In overleg met de voorzitter stelde de projectleider een selectie samen van vijftien eindwerken (scripties) (bijlage 4). Deze eindwerken werden geselecteerd uit een lijst van afgestudeerden uit de twee laatste cohorten. Daarbij hielden de projectleider en voorzitter rekening met variatie in onderwerpkeuze, begeleiding en beoordeling. Het panel bestudeerde deze selectie van eindwerken en de bijbehorende beoordelingsformulieren. In bijlage 4 is een overzicht opgenomen van alle documenten die ter bestudering op de leestafel lagen.

De projectleider stelde een bezoekprogramma op in overleg met de voorzitter en de contactpersonen van de Islamic University of Applied Sciences Rotterdam. Dit bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 3. De opleiding selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners.

Bezoek

Op de eerste ochtend van het bezoek hield het panel een startvergadering. Tijdens die bijeenkomst werden de panelleden geïnformeerd over het NVAO-beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling. Ook werden afspraken gemaakt over de werkwijze tijdens de visitatie en bestudeerde het panel een deel van het materiaal op de leestafel en het ter inzage gevraagde studiemateriaal van een door de opleiding gemaakte selectie vakken.

Het panel sprak met formeel verantwoordelijken, docenten, studenten, alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en leden van de opleidings- en examencommissie. Het panel hield vervolgens een intern overleg om zijn voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de vice-voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken en algemene observaties van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel. Dit legde zij voor aan de panelleden. Na verwerking van hun commentaar en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar het College van Bestuur van de Islamic University of Applied Sciences Rotterdam met het verzoek om eventuele feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van het College van Bestuur op het conceptrapport werd voorgelegd aan de voorzitter van het panel en feitelijke onjuistheden werden gecorrigeerd. Vervolgens is het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Islamic University of Applied Sciences Rotterdam.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een Associate Degree-programma, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit en vertoont tekortkomingen op meer aspecten.

Voldoende

De opleiding voldoet over de volle breedte van de standaard aan de basiskwaliteit.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Eindkwalificaties

De Islamic University for Applied Sciences Rotterdam stelt zich tot algemeen doel om startbekwame, zelfstandige islamitische theologen c.q. imams op te leiden die met gedegen theologische kennis en een professionele beroepshouding de Nederlandstalige arbeidsmarkt betreden. De circa 500 Nederlandse islamitische organisaties zijn het traditionele werkveld van de islamitische theoloog en veruit de meeste van deze organisaties zijn moskeeën.

Nederlandse moskeeën maken momenteel een ontwikkeling door waarbij de klassieke moskeeën zich ontwikkelen richting multidisciplinaire centra die behoefte hebben aan gekwalificeerd personeel. Tegelijkertijd is een ontwikkeling gaande die het werkveld van de islamitische theoloog deels verplaatst naar buiten de moskee. Zo is er steeds meer behoefte aan islamitische theologen in de publieke en private sector. De opleiding wil haar studenten daarom ook voorbereiden op functies buiten de moskee waarvoor een studie op het gebied van de islamitische theologie op hbo-niveau vereist of wenselijk is. Hierbij kan gedacht worden aan functies als adviseur/specialist bij koepelorganisaties, (basis)scholen, ziekenhuizen, gevangenissen en overheidsinstellingen. Het panel waardeert dat de opleiding zich flexibel opstelt met een scherp oog voor de toekomst van het beroep, maar is zich ook bewust dat de praktijk hardnekkig kan zijn. Het panel adviseert de opleiding dan ook een gestructureerde strategie te bedenken om eventuele aanpassingen aan het beroepsprofiel (en het curriculum) gerealiseerd te krijgen waarin alle partijen zich herkennen.

Het panel heeft de doelstelling en eindkwalificaties van de bacheloropleiding bestudeerd en heeft vastgesteld dat het niveau, de oriëntatie en de inhoud van de eindkwalificaties voldoen aan de algemene, internationaal geaccepteerde eisen die gesteld worden aan een hbo-bacheloropleiding, zoals beschreven in de Dublin-descriptoren. In de eindkwalificaties komt het praktijkgeoriënteerde karakter van de opleiding duidelijk naar voren met voldoende aandacht voor (theologische) kennis. De eindkwalificaties zijn evident afgestemd op de eisen die het beroepenveld aan (de opleiding van) islamitische theologen stelt.

Programma

De vierjarige bacheloropleiding Islamitische theologie omvat 240 EC. In het eerste jaar wordt aandacht besteed aan de kennisbasis van de studenten, met name Arabische taalvaardigheid en inleidende islamitische basisvakken. Hiernaast wordt ook aandacht besteed aan sociaal-maatschappelijke competenties die van belang zijn voor het beroep. In het tweede jaar wordt verder gewerkt aan de verdieping van kennis en maken studenten kennis met de praktijk via een verkennende stage (5 EC) in de moskee en zogenaamde sociale vakken (sociale en communicatieve vaardigheden). In het derde jaar wordt gewerkt aan de verdieping en uitbreiding van praktijkvaardigheden. Studenten lopen stage (10 EC) buiten de moskee en volgen trainingen in gesprekstechnieken. In het derde jaar wordt ook aandacht besteed aan sociaalwetenschappelijke vakken zoals psychologie en pedagogiek op introductieniveau en worden naast de islammodules ook algemene religie-georiënteerde modules verzorgd. Het vierde jaar bestaat uit het schrijven van een scriptie (10 EC) en het lopen van een laatste grote stage in de moskee (20 EC). De student dient tevens 20 EC aan keuzevakken te kiezen (oriëntatiepakket).

Het programma biedt de studenten voldoende mogelijkheden om de beoogde beroeps- en onderzoeksvaardigheden te ontwikkelen en is studeerbaar. Het panel is zeer te spreken over de afstemming tussen praktijk en theorie via de modules en de stages. Dit zorgt voor een goede aansluiting bij de praktijk en het beroepsperspectief van de studenten. De opleiding zet verschillende zinvolle werkvormen in en werkt actief aan het creëren van een leergemeenschap door expliciet te kiezen voor een persoonlijke benadering richting de studenten en in te zetten op een accepterend (discussie)klimaat. Het panel ziet nog mogelijkheden om in de toekomst meer vraaggericht te werken, bijvoorbeeld door een basispakket aan te bieden en via het oriëntatiepakket, minoren of het ontwikkelen van specialisaties meer keuzes aan te bieden.

De samenhang van het curriculum kan volgens het panel versterkt worden, bijvoorbeeld door duidelijke pijlers en leerlijnen in het curriculum te bouwen. Ook adviseert het panel om meer gewicht te geven aan de ontwikkeling van vaardigheden rond het uitvoeren van kwalitatief en praktijkgericht onderzoek en om algemene sociale, communicatieve en begeleidingsvaardigheden meer te vervlechten in bestaande (kennis)modules.

Personeel

Een betrokken, klein team is verantwoordelijk voor organisatie en uitvoering van het onderwijs. Het panel heeft geconstateerd dat de opleiding met haar docenten beschikt over alle deskundigheden die zij nodig heeft om het programma uit te kunnen voeren. Hierbij tekent het panel wel aan dat meer expertise op het gebied van (sociaalwetenschappelijke) methoden en technieken welkom zou zijn.

De opleiding heeft een werkend hrm-beleid. Het panel adviseert de opleiding wel om aan te sluiten bij gangbare hbo-terminologie en procedures ten aanzien van functiebeschrijvingen en functioneringsgesprekken met docenten. Het panel complimenteert de opleiding met de ontwikkeling die ze op het gebied van docentprofessionalisering heeft doorgemaakt. Dit heeft een duidelijk positief effect op de didactische kwaliteiten van de docenten en op de wijze waarop het onderwijs (en bijbehorende toetsing) wordt ontworpen. De voorwaarden om door de examencommissie benoemd te worden als examinerator kunnen volgens het panel wel transparanter zijn.

Voorzieningen en begeleiding

De huisvesting voor de kleinschalige opleiding is passend: er zijn voldoende lokalen aanwezig en ook de grootte van de lokalen is voldoende. De (digitale) voorzieningen zijn ook voldoende. Studenten en docenten hebben voldoende toegang tot belangrijke literatuur en bronnen.

Het systeem van studiebegeleiding en informatievoorziening is voldoende. De kleinschaligheid van de opleiding speelt hierbij een belangrijke rol. De lijnen zijn kort, de sfeer is informeel en de docenten zijn goed bereikbaar. Hierdoor vinden studenten snel en makkelijk hun weg naar begeleiding. Het panel constateert wel dat de rollen van de verschillende begeleiders op punten overlappen waardoor de grenzen tussen verschillende begeleiders onduidelijk kunnen zijn voor studenten. Het panel adviseert de opleiding om de rollen van de verschillende begeleiders daarom te expliciteren. Het panel is positief over het proces rond de stage- en scriptiebegeleiding maar ziet wel verbetermogelijkheden rond de koppeling tussen scriptieonderwerp en -begeleider.

Kwaliteitszorg

Er is een kwaliteitszorgsysteem aanwezig dat voldoende functioneert. Docenten, studenten en het werkveld zijn voldoende bij kwaliteitszorg betrokken. Wel adviseert het panel de alumni nadrukkelijker en structureler een actievere rol te laten spelen bij het bewaken van de kwaliteit van de opleiding.

Het panel heeft kunnen vaststellen dat er maatregelen getroffen worden die voortvloeien uit de evaluaties en dat docenten actief worden aangesproken op de resultaten uit de evaluaties. De opleiding wordt wederom geholpen door haar kleinschaligheid, hierdoor zijn de lijnen kort en weet men elkaar makkelijk te vinden om oplossingen te zoeken voor geconstateerde problemen. Het panel is onder de indruk van de inspanningen van de opleiding om zich te ontwikkelen en verbeteren en complimenteert de opleiding nadrukkelijk met de structuren en systematieken die zij de afgelopen jaren heeft ontwikkeld

Toetsing

Het panel heeft vastgesteld dat in de opleiding gebruik wordt gemaakt van diverse toetsvormen die aansluiten bij de beoogde eindkwalificaties. Het panel is ook te spreken over de borging van de toetskwaliteit door vooraf bij iedere toets het vier-ogen principe toe te passen en steekproeven uit te voeren na afloop van een toetsperiode.

De procedures rond de beoordeling van de stages en scriptie zijn in beginsel adequaat, maar nog onvoldoende transparant voor externe partijen. Het panel adviseert de opleiding daarom aandacht te besteden aan het verder ontwikkelen van de huidige rubrics die nu alleen numeriek worden weergegeven op het beoordelingsformulier en niet of slechts zeer beknopt worden toegelicht. Het panel raadt aan om het gebruik van de beoordelingsformulieren te verbeteren door de toevoeging van de uitgeschreven onderbouwing van de beoordeling.

Gerealiseerd niveau

Na bestudering van de scripties heeft het panel geconcludeerd dat deze van voldoende kwaliteit zijn en over het algemeen relevante onderwerpen behandelen. Gezien de sociologische en antropologische aard van een aantal van de scripties zou het aanbevelingswaardig zijn wanneer studenten gedurende de opleiding meer basiskennis opdoen op het gebied van sociologie/antropologie van de islam. De verwachting is dat studenten bij het schrijven van hun scriptie dan een beter theoretisch kader kunnen ontwerpen en minder risico lopen om conceptuele termen verwarren.

Het panel is bijzonder te spreken over de kwaliteit van de stageverslagen waarin nadrukkelijk alle acht eindkwalificaties worden betrokken. Alumni en het werkveld hebben voldoende baat bij de opleiding en hebben goed zicht op de sterke en zwakkere punten van de opleiding. Het panel vindt het een compliment waard dat de opleiding, tegen de oorspronkelijke verwachtingen in, studenten aflevert die succesvol doorstromen naar een wo-masteropleiding. Hiermee toont de opleiding aan dat zij een plek heeft weten te vinden in het Nederlandse academische stelsel.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Islamitische Theologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoende
Standaard 2: Programma, oriëntatie	voldoende
Standaard 3: Programma, inhoud	voldoende
Standaard 4: Programma, leeromgeving	voldoende
Standaard 5: Instroom	voldoende
Standaard 6: Personeel	voldoende
Standaard 7: Voorzieningen	voldoende
Standaard 8: Begeleiding	voldoende
Standaard 9: Kwaliteitszorg	voldoende
Standaard 10: Toetsing	voldoende
Standaard 11: Gerealiseerde leerresultaten	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 8 november 2018

Prof. dr. Ruud Peters

Drs. Linda te Marvelde

BESCHRIJVING VAN DE INSTELLING

De Islamic University of Applied Sciences Rotterdam (opgericht in 1997) is een Nederlandse instelling voor hoger onderwijs op islamitische grondslag. Zoals in de missie verwoord, is de instelling een onderwijsorganisatie die bachelor- en masteropleidingen op hbo-niveau wil aanbieden en die zich wil inzetten voor pluriform en sociaal-maatschappelijk onderwijs. Volgens haar missie beoogt de Islamic University of Applied Sciences Rotterdam (IUR) het leren vanuit de islamitische traditie in de sociaaleconomisch en cultureel diverse, Nederlandse samenleving te bevorderen. De instelling handelt hierbij vanuit kennis, gericht op vooruitgang van moslimgemeenschappen binnen en buiten Nederland.

De visie van de IUR is het leveren van theologisch onderwijs waarbij zij rekening houdt met haar sociaal-maatschappelijke verantwoordelijkheid. De IUR beschouwt het als haar opdracht om een bijdrage aan de Nederlandse samenleving vanuit islamitisch perspectief te leveren en mensen op te leiden die in staat zijn te functioneren binnen een veranderende samenleving en die leiding kunnen geven aan deze veranderingen. Uit deze visie vloeit ook voort dat de IUR zich wil openstellen voor samenwerking met andere Nederlandse hoger onderwijsinstellingen en adequaat wil reageren op nieuwe ontwikkelingen in het hoger onderwijs.

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE UITGEBREIDE OPLEIDINGSBEOORDELING

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

De Islamic University for Applied Sciences Rotterdam stelt zich tot algemeen doel om startbekwame, zelfstandige islamitische theologen c.q. imams op te leiden die met gedegen theologische kennis en een professionele beroepshouding de Nederlandstalige arbeidsmarkt betreden. De circa 500 Nederlandse islamitische organisaties zijn het traditionele werkveld van de islamitische theoloog en veruit de meeste van deze organisaties zijn moskeeën. Het huidige beroepsprofiel van de aan de IUR afgestudeerde islamitische theoloog luidt als volgt:

"De mannelijke theoloog kan als imam in de moskee functioneren. De imam speelt een centrale rol in de moskee: hij kan het dagelijks gebed voorgaan, de vrijdagpreek (khotba) houden, religieus onderwijs geven, rituelen bij geboorte, huwelijk en overlijden begeleiden en religieuze en morele vragen van gelovigen beantwoorden. De vrouwelijke theologe speelt een centrale rol binnen de moskee: zij kan religieus onderwijs bieden, preken en lezingen houden, rituelen bij geboorte, huwelijk en overlijden begeleiden en religieuze en morele vragen van gelovigen beantwoorden."

De IUR kiest hiermee (vooralsnog) voor de moskee als primaire locus van de aan de IUR afgestudeerde islamitische theoloog. Nederlandse moskeeën maken momenteel een ontwikkeling door waarbij zij zich ontwikkelen richting multidisciplinaire centra met verschillende afdelingen die behoefte hebben aan gekwalificeerd personeel. Tegelijkertijd is een ontwikkeling gaande die het werkveld van de islamitische theoloog deels verplaatst naar buiten de moskee. Zo is er steeds meer behoefte aan islamitische theologen in de publieke en private sector. De opleiding wil haar studenten daarom ook voorbereiden op functies buiten de moskee waarvoor een studie op het gebied van de islamitische theologie op hbo-niveau vereist of wenselijk is. Hierbij kan gedacht worden aan functies als adviseur/specialist bij koepelorganisaties, (basis)scholen, ziekenhuizen, gevangenissen en overheidsinstellingen.

Het panel heeft tijdens het bezoek uitgebreid met verschillende gremia gesproken over het huidige beroepsprofiel en de toekomst van het beroep. Uit alle gesprekken blijkt dat de opleiding en het betrokkenen werkveld zich zeer bewust zijn van het veranderende veld. De hoofdtaken van de islamitische theoloog blijven over het algemeen dezelfde, namelijk religieuze dienstverlening met betrekking tot de eredienst, bedevaart, stervensbegeleiding, godsdienstonderwijs en het ondersteunen bij de opvoeding en het onderwijs aan jongeren. Maar er is duidelijke behoefte ontstaan aan participerende Nederlandstalige imams, die meer of anders dan de traditionele encyclopedische imam, belang hechten aan maatschappelijke betrokkenheid, burgerschap, en het maatschappelijke debat. Hierbij geven afgevaardigden van het werkveld onder meer aan dat zij behoefte hebben aan afgestudeerden met kennis over politieke structuren en beleidsprocessen (maatschappelijke praktijk) en bijbehorende (sociale) vaardigheden.

Het huidige beroepsprofiel heeft de opleiding volgens het panel veel houvast gegeven om te kunnen vestigen, ontwikkelen en groeien. Het panel ziet dat de opleiding er klaar voor is en bereid is om zich succesvol te verhouden tot het veranderende beroep en daarvoor aanpassingen in het beroepsprofiel voor te stellen. Hiervoor zal de opleiding draagvlak moeten creëren bij alle belanghebbenden en betrokkenen. Het vereist een gestructureerde aanpak, een planning en een strategie om dit succesvol te laten zijn. Het panel moedigt de opleiding aan om verder te werken aan een toekomstbestendig beroepsprofiel en aansluiting te blijven vinden met alle betrokkenen.

De IUR raadpleegt het werkveld, bijvoorbeeld via haar adviescommissie, bij het (door)ontwikkelen van het beroepsprofiel en de opleiding, het vaststellen van leerdoelen en het formuleren van de beoogde leerresultaten (eindkwalificaties). Het panel is positief over het feit dat de IUR stevig inzet op het onderhouden en uitbreiden van haar professionele netwerk. Er wordt gemiddeld 1 keer per twee à drie jaar met de gehele adviescommissie gesproken over de behoeften van het beroepenveld. De opleiding geeft aan dat zij de frequentie wil opvoeren maar dat praktische problemen dit bemoeilijken. Contacten met het werkveld vinden ook regelmatig plaats met individuele organisaties uit het professionele netwerk van de IUR, op informele basis of via stagecontroles waarbij overleg is over de relatie tussen de bacheloropleiding en de behoeften van de stageverlenende instanties. Hierdoor krijgt de opleiding toch regelmatig feedback vanuit het veld.

Eindkwalificaties

De opleiding heeft het huidige beroepsprofiel vertaald naar acht eindkwalificaties (zie bijlage 1). De eindkwalificaties zijn afgestemd op de Dublin-descriptoren, terugkoppelingen uit het werkveld en de *body of knowledge and skills*. De opleiding reflecteert actief op haar eindkwalificaties en concludeert dat de komende zes jaar de volgende competenties aandacht moeten krijgen in het profiel van de theoloog:

- Optreden als intermediair tussen de moskee en de straat (communicatief);
- Oplossingen aandragen bij geschillen (conflicthantering);
- Leiderschapsvaardigheden binnen en buiten de moskee (proactief);
- Optreden als een begeleider tijdens de bedevaart naar Mekka (kennis);
- Optreden als maatschappelijk- pastoraalwerker en begeleider voor de jeugdige bezoekers aan de moskee.
- Sociaal-maatschappelijke activiteiten organiseren in en rondom de moskee.

Lerende organisatie

Het panel is zeer positief dat de IUR sinds 2016 lid is van het Landelijke Overleg Hogescholen (LOO). Het opleidingsmanagement geeft aan binnen dit verband veel geleerd te hebben via het uitwisselen van *best practices*. De IUR zoekt ook actief naar samenwerkingsverbanden. Inmiddels zijn er structurele samenwerkingen met andere (christelijke) hogescholen waarbij wederzijdse gastcolleges worden verzorgd en wordt onderzocht of er gezamenlijke modules kunnen worden ontwikkeld. Ook zijn internationale samenwerkingsverbanden opgezet, met name via het Erasmus+ Charter Programma van de Europese Unie. Dit geeft studenten en staf de mogelijkheid om internationale ervaring op te doen bij partnerorganisaties.

Overwegingen

Het panel heeft de doelstelling en eindkwalificaties van de bacheloropleiding bestudeerd en heeft vastgesteld dat het niveau, de oriëntatie en de inhoud van de eindkwalificaties voldoen aan de algemene, internationaal geaccepteerde eisen die gesteld worden aan een hbo-bacheloropleiding, zoals beschreven in de Dublin-descriptoren. De eindkwalificaties van de bacheloropleiding beschrijven duidelijk wat de opleiding beoogt met haar studenten. In de eindkwalificaties komt het praktijkgeoriënteerde karakter van de opleiding duidelijk naar voren met voldoende aandacht voor (theologische) kennis. De eindkwalificaties zijn evident afgestemd op de eisen die het beroepenveld aan (de opleiding van) islamitische theologen stelt. De opleiding besteedt aandacht aan het thema 'maatschappelijke betrokkenheid en burgerschap'. Het panel waardeert dat de opleiding haar afgestudeerden een communicatieve, proactieve houding en maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef wil meegeven.

De arbeidsmarkt voor islamitische theologen is in beweging. De opleiding volgt de ontwikkelingen nauw en is met het werkveld in gesprek over het veranderende beroepsprofiel en de mogelijke gevolgen voor (de inhoud van) de opleiding. Het panel waardeert dat de opleiding zich flexibel opstelt met een scherp oog voor de toekomst van het beroep, maar is zich ook bewust dat de praktijk hardnekkig kan zijn. Het panel adviseert de opleiding dan ook een gestructureerde strategie te bedenken om eventuele aanpassingen aan het beroepsprofiel gerealiseerd te krijgen waarin alle partijen zich herkennen.

Het panel is positief over de samenwerkingsverbanden die de IUR actief opzoekt en waardeert het dat de opleiding zich onderwijskundig en inhoudelijk wil ontwikkelen.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Programma, oriëntatie

Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Bevindingen

Het panel heeft het curriculum van de bacheloropleiding bestudeerd en heeft inzage gehad in cursusmateriaal, verslagen van relevante commissies en de leeromgeving. Tijdens het bezoek heeft het panel gesprekken gevoerd met het opleidingsmanagement, studenten, docenten, alumni en werkveldvertegenwoordigers. Op grond daarvan heeft het panel zich een oordeel gevormd over de oriëntatie van de opleiding. Een overzicht van het curriculum is opgenomen in bijlage 2.

Vaardigheden

Het curriculum richt zich voor het grootste gedeelte op de voorbereiding op de praktijk van de islamitische theoloog/imam. Het ontwikkelen van beroepsvaardigheden krijgt in het programma daarom veel gewicht.

Passieve beheersing van Arabisch is een centrale competentie en is van cruciaal belang voor de moslimtheoloog. De theoloog moet in staat zijn primaire bronnen te raadplegen, al dan niet met behulp van woordenboeken en andere hulpmiddelen. Afgestudeerde theologen zonder goede beheersing van het Arabisch zijn kwetsbaar omdat zij zich moeten beroepen op vertalingen. De opleiding besteedt daarom in jaar 1 en 2 veel aandacht aan Arabische taalvaardigheid.

Vanaf het tweede jaar wordt veel tijd besteed aan Qur'an-recitatie/tadjwied. De studielast van Qur'an-recitatie en tadjwied is verdeeld over zes blokken omdat correcte recitatie veel oefening en herhaling vereist. Qur'an-recitatie en tadjwied, en Arabisch zijn klassieke modules die belangrijk zijn voor de beroepstheoloog omdat het correct reciteren van de Qur'an een bepalende factor is voor acceptatie binnen de moskee.

De interpretatie en toepassing van Fiqh (islamitisch recht) is een belangrijke vaardigheid voor het beslechten van geschillen, die volgens het panel voldoende aandacht krijgt in het curriculum.

Onderzoeksvaardigheden worden aangeleerd in het derde jaar in het vak Methoden en Technieken. Studenten worden geacht kwalitatief (sociaalwetenschappelijk) onderzoek te kunnen uitvoeren in de scriptie. Het panel heeft het studiemateriaal hiervoor bekeken en concludeert dat studenten in principe goed en volledig materiaal tot hun beschikking hebben. Maar het panel adviseert de opleiding wel om ook meer gevorderde onderzoeken te gebruiken zodat de kennis en vaardigheden van studenten met betrekking tot het uitvoeren van sociaalwetenschappelijk onderzoek verder verstevigd wordt. De IUR heeft concrete plannen een lectoraat te vestigen en heeft hier al belangrijke stappen in gezet. De vestiging van een lectoraat zou het onderzoeksklimaat een stevige impuls kunnen geven omdat dit naar verwachting de aandacht voor kwalitatieve methoden en praktijkgericht onderzoek zal vergroten.

Afgevaardigden van het werkveld spreken met waardering over de vaardigheden van de studenten. Wel is steeds meer vraag naar studenten die een proactieve houding aannemen en communicatief zijn. De opleiding legt daarom steeds meer nadruk op de ontwikkeling van deze (sociale) vaardigheden. Momenteel worden deze vaardigheden getraind in aparte vakken (gesprekstraining, sociale en communicatievaardigheden, en studieloopbaanbegeleiding/SLB). De opleiding besteedt in

het curriculum geen expliciete aandacht aan Nederlandse taalbeheersing. Studenten informeerden het panel dat tijdens SLB goed wordt gelet op het ontwikkelen van competenties en het koppelen van theorie en praktijk. Het panel is van mening dat SLB ook een belangrijke functie heeft in de ontwikkeling van het eigen beroepsbeeld van de studenten en ziet hierin dan ook evidente meerwaarde. Het panel moedigt de opleiding aan om de sociale vaardigheden ook expliciet en herkenbaar te vervlechten in reguliere (kennis)modules omdat ze eigenlijk niet los gezien kunnen worden van de inhoudelijke modules en met grote regelmaat aan bod zouden moeten komen.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de opleiding een praktijkgerichte oriëntatie heeft en is van oordeel dat het programma de studenten voldoende mogelijkheden biedt om de beoogde beroeps- en onderzoeksvaardigheden te ontwikkelen. Het panel is tevreden over de inhoud van de modules (gericht op het beroep) en de gebruikte literatuur. Wel adviseert het panel om meer gewicht te geven aan de ontwikkeling van vaardigheden rond het uitvoeren van kwalitatief en praktijkgericht onderzoek. Verder raadt het panel de opleiding aan om algemene sociale, communicatieve, en begeleidingsvaardigheden meer te vervlechten in bestaande (kennis)modules.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Programma, inhoud

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

Het panel heeft de zelfstudie, de studiegids, en het studiemateriaal van verschillende vakken (zie bijlage 4) bestudeerd. Het curriculum is zodanig opgebouwd dat alle eindkwalificaties zijn vertegenwoordigd. Alle vakken hebben duidelijk omschreven leerdoelen die worden gekoppeld aan de eindkwalificaties van de opleiding. In de studiegids staan de inhoud van de modules en de bijbehorende leerdoelen helder omschreven. De opleiding houdt zicht op de verankering van de eindkwalificaties in het curriculum via een programmamatrix en een leerdoelenmatrix. Middels de programmamatrix wordt de relatie gelegd tussen de leerdoelen van de modules en de eindkwalificaties van de opleiding. En via de leerdoelenmatrix legt de opleiding een verband tussen de leerdoelen van de modules en de verschillende werkvormen.

De vierjarige bacheloropleiding omvat 240 EC. In het eerste jaar wordt aandacht besteed aan de kennisbasis van de studenten, met name Arabische taalvaardigheid en inleidende islamitische basisvakken. Hiernaast wordt ook aandacht besteed aan sociaal-maatschappelijke competenties die van belang zijn voor het beroep. In het tweede jaar wordt verder gewerkt aan de verdieping van kennis en maken studenten kennis met de praktijk via een verkennende stage (5 EC) in de moskee en zogenaamde sociale vakken (sociale en communicatieve vaardigheden). In het derde jaar wordt gewerkt aan de verdieping en uitbreiding van praktijkvaardigheden. Studenten lopen stage (10 EC) buiten de moskee en volgen trainingen in gesprekstechnieken. In het derde jaar wordt ook aandacht besteed aan sociaalwetenschappelijke vakken zoals psychologie en pedagogiek op introductieniveau en worden naast de islammodules ook algemene religie-georiënteerde modules verzorgd. Het vierde jaar bestaat uit het schrijven van een scriptie en het lopen van een laatste grote stage in de moskee (20 EC). De student kiest tevens 20 EC aan keuzevakken (oriëntatiepakket).

Het panel is positief over de opbouw, kwaliteit en variatie van de stages en merkt op dat uit de stageverslagen blijkt dat het leerproces van de studenten goed wordt ondersteund en gemonitord. Studenten schrijven tijdens de stages veel verslagen waaruit blijkt dat zij aan het einde van hun vierde jaar zeer goed kunnen reflecteren op hun eigen kennis en handelen. Ook geven de stages de studenten een mogelijkheid om een eigen beroepsperspectief te ontwikkelen. Dit alles is volgens het panel een compliment waard.

Het panel heeft verder vast kunnen stellen dat bij de sociaalwetenschappelijke vakken psychologie en pedagogiek een expliciete relatie wordt gezocht met het profiel (en de eindkwalificaties) van de islamitische theoloog waardoor er een duidelijke relatie met de praktijk wordt gelegd. Het panel heeft de indruk dat de opleiding nog worstelt met de eisen die binnen een hbo-opleiding gesteld mogen worden aan de uitvoering van sociaalwetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld in de scriptie. Het panel adviseert de opleiding om ervoor te zorgen dat studenten voor hun scriptie een praktijkgerichte probleemstelling kunnen formuleren, dat in de aangeboden sociale vakken ook aandacht wordt gegeven aan de methodiek van sociaalwetenschappelijke vraagstellingen en dat zij laten zien dat ze de hele onderzoekszyclus kunnen doorlopen.

Het panel is positief over de aandacht die de opleiding wil geven aan het thema "maatschappelijke betrokkenheid en burgerschap" en is van mening dat de instelling op weg is om het onderwijs in deze zin te verbreden. Echter, het panel constateert dat het thema wat verbrokkeld aan de orde komt in het curriculum en dat de opzet in waarde zou winnen als het onderdeel minder vrijblijvend is en meer structureel geprogrammeerd wordt. Het panel beoordeelt de extra-curriculaire activiteiten die betrekking hebben op maatschappelijke betrokkenheid positief, maar suggereert ook dat deze activiteiten expliciet in de daarvoor relevante modules kunnen worden opgenomen. Behalve aan de module *Capita Selecta* kan men dan denken aan de modules *Fiqh betreffende familiezaken*, *Voorschriften van de islam* en *Hedendaagse islamitische stromingen*.

Structuur van het curriculum

Het panel plaatst een kanttekening bij de samenhang en structuur van het programma. Het curriculum bestaat voor het grootste deel uit kleine modules van 2,5 of 5 EC. Om de logica en samenhang in het curriculum te versterken adviseert de opleiding het curriculum te herordenen door duidelijke pijlers te identificeren en leerlijnen te maken. Zoals eerder is opgemerkt in standaard 2, raadt het panel bijvoorbeeld aan om de zogenaamde sociale/communicatieve vakken te vervlechten in de (kennis)modules en niet enkel als losstaande vakken aan te bieden. Ook ziet het panel bij een herordening mogelijkheden om de sociaalwetenschappelijke vakken herkenbaarder meer gewicht te geven. Ook merkt het panel op dat de naamgeving van de afzonderlijke modules op dit moment te weinig inzicht in de inhoud van de modules geeft. Hierin zou de opleiding een verbeteringslag kunnen maken.

Als laatste merkt het panel op dat er momenteel een duidelijke onderbouwing ontbreekt voor de keuzes die de opleiding heeft gemaakt bij het bepalen van het aantal studiepunten van de afzonderlijke onderdelen. Een herordening van het curriculum geeft de opleiding dan ook de kans om haar inhoudelijke keuzes (opnieuw) te onderbouwen.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat gewaarborgd is dat de eindkwalificaties met het curriculum van de opleiding kunnen worden gerealiseerd. Het curriculum is volgens het panel op een dusdanige wijze ingericht dat alle belangrijke elementen aan de orde komen. De leerdoelen van de afzonderlijke modules werken toe naar de uiteindelijke eindkwalificaties. De opleiding heeft de eindkwalificaties vertaald naar leerdoelen en verdeeld over de verschillende modules. De programmamatrix en leerdoelenmatrix waarin staan welke leerresultaten in welke modules aan bod komen zijn volgens het panel inzichtelijke en handige tools. Het panel heeft op basis van het bestudeerde materiaal en gesprekken met verschillende gremia geconstateerd dat de modules van voldoende kwaliteit zijn. Er wordt gebruik gemaakt van kwalitatief goed studiemateriaal.

De samenhang van het curriculum kan volgens het panel versterkt worden, bijvoorbeeld door duidelijke pijlers en leerlijnen in het curriculum te bouwen. Het panel verwacht dat de logica van het curriculum voor studenten en docenten hiermee zal toenemen.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Programma, leeromgeving

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

De modules zijn gericht op het overbrengen en uitwisselen van kennis en vaardigheden waarbij voldoende ruimte is voor interactiviteit. De opleiding hanteert verschillende werkvormen die aansluiten bij de leerdoelen van de modules zoals hoorcolleges, werkcolleges, het verzorgen van presentaties, het schrijven van werkstukken en essays, het bijhouden van portfolio's en het doen van rollenspellen. Het panel heeft geen signalen ontvangen dat er studieonderdelen zijn die een struikelblok vormen voor de studenten. Studenten en docenten spreken over een hechte leergemeenschap die open staat voor allen die interesse hebben meer te leren over de islam.

Student-centred learning

Studenten die de bacheloropleiding islamitische theologie volgen hebben verschillende drijfveren. Sommige studenten willen theoloog of imam worden, anderen zoeken naar diepere kennis van de islam gericht op persoonlijke groei, en weer anderen willen graag een bijdrage leveren aan de samenleving vanuit hun kennis van de islam. De opleiding probeert aan de verschillende verwachtingen van studenten tegemoet te komen door individuele maatregelen te treffen voor studenten die hier om vragen, zoals het verzorgen van aanvullend onderwijs. Om een meer structurele oplossing te bieden voor de verschillende wensen van studenten, raadt het panel de opleiding aan om het oriëntatiepakket (20 EC) nogmaals te bestuderen en te onderzoeken of er meer of andere (samenhangende) keuzemodulen te organiseren zijn die passen bij de verschillende beroepsperspectieven van studenten en die bijdragen aan een of meerdere eindkwalificaties. Samenwerkingen met andere hogescholen in het kader van minoren en studentenuitwisseling kunnen eventueel ook een bijdrage leveren aan het vergroten van de keuzemogelijkheden voor studenten. Ook sluit het panel niet uit dat de opleiding in de toekomst wellicht kan werken met verschillende afstudeerrichtingen of specialisaties.

Het panel voegt aan bovenstaande toe dat het huidige, duidelijke profiel van de opleiding ook op positieve waardering kan rekenen. Door de moskee als primaire omgeving voor afgestudeerden te kiezen heeft de opleiding heldere keuzes kunnen maken ten aanzien van de inrichting van haar curriculum. Het is een verstandige keuze (geweest) om het huidige profiel te verduurzamen. Hoewel het panel de opleiding aanmoedigt om de opleiding (op termijn) te verbreden, geeft het ook aan dat het kwetsbaar kan zijn wanneer de verbreding te vroeg in de opleiding aan de orde komt.

Omgaan met pluriformiteit

Het panel heeft met de opleiding van gedachten gewisseld over hoe om te gaan met pluriformiteit in de opleiding. De opleiding is met recht trots op de diversiteit in haar studentenpopulatie en docententeam. De studenten zijn Nederlandse 18- tot 25-jarigen die tezamen 16 verschillende etniciteiten vertegenwoordigen. Het docententeam laat ook een divers beeld zien en vertegenwoordigt ook een variatie aan stromingen in de islam. Het omgaan met meningsverschillen en het begeleiden van discussies in de collegezalen vraagt om sensitiviteit en begrip tussen tussen alle deelnemers en is een belangrijk aandachtspunt voor de opleiding. Studenten lieten het panel weten tevreden te zijn over hun docenten omdat zij tijdens de lessen een open houding aannemen in discussies. De docenten informeerden het panel ook positief tegenover de discussiecultuur te staan. Het valt hen op dat de studenten steeds mondiger zijn, maar tegelijkertijd ook acceptender tegenover andere meningen staan. Er is bereidheid om te leren van elkaar. Dit helpt de docenten om in hun lessen discussie goed te begeleiden en ook de verbinding te leggen tussen het denkgoed van de islam en de maatschappelijke praktijk. Het panel is positief over de wijze waarop studenten en docenten spreken over de open cultuur binnen de opleiding en adviseert het opleidingsmanagement om de discussiecultuur blijvend en expliciet te ondersteunen en begeleiden omdat dit continue waakzaamheid en sensitiviteit vereist van alle betrokken partijen. Het panel is in dit verband positief over de samenwerking met andere onderwijsinstellingen en religieuze instellingen in de directe omgeving van IUR. Dit geeft studenten en docenten de mogelijkheid om de

dialogo aan te gaan met andere theologen. Het panel heeft de indruk dat (een module) interreligieuze dialoog van toegevoegde waarde zou kunnen zijn.

Overwegingen

Het panel heeft tijdens het bezoek uitgebreid met verschillende gremia gesproken over de leeromgeving en de studeerbaarheid van het programma. Het panel is zeer te spreken over de afstemming tussen praktijk en theorie via de modules en de stages. Dit zorgt voor een goede aansluiting bij de praktijk en het beroepsperspectief van de studenten. De opleiding zet verschillende zinvolle werkvormen in en werkt actief aan het creëren van een leergemeenschap door expliciet te kiezen voor een persoonlijke benadering richting de studenten en in te zetten op een accepterend (discussie)klimaat. Het panel ziet nog mogelijkheden om in de toekomst vraaggericht te werken, bijvoorbeeld door een basispakket aan te bieden en via het oriëntatiepakket, minoren of het ontwikkelen van specialisaties meer keuzes aan te bieden.

Uit evaluaties blijkt dat studenten positief te spreken zijn over de studeerbaarheid. Hierbij wordt de opleiding geholpen door haar kleinschaligheid. Er zijn maatwerkoplossingen mogelijk bij problemen of specifieke wensen en de opleiding investeert veel in de begeleiding van haar studenten (zie standaard 8).

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

Standaard 5: Instroom

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

De toelatingseisen tot de bacheloropleiding zijn vastgelegd in de OER. Directe instroom is mogelijk voor kandidaten met een mbo 4-, havo- of vwo-diploma. De opleiding eist verder dat studenten het Nederlands beheersen minimaal op NT2 (programma 2) niveau, in het bezit zijn van een verblijfsvergunning, en over voldoende financiële middelen beschikken om de opleiding te bekostigen. Wanneer studenten niet beschikken over de vereiste diploma's dan kunnen zij een colloquium doctum afleggen om toelating te krijgen tot de opleiding.

De IUR organiseert jaarlijks (februari/juni) open dagen voor potentiële studenten en belangstellenden. Daarnaast kunnen studenten informatie over de opleiding vinden op de website van de IUR en bij de afdeling studentenzaken, de studieadviseur, studiebegeleiders en docenten, de onderwijscoördinator en de examencommissie.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat de gehanteerde instroomeisen zoals vastgelegd in het OER passend zijn voor een hbo-bacheloropleiding islamitische theologie. De opleiding spant zich voldoende in om potentiële studenten van tevoren goed te informeren over de opleiding door middel van voorlichtingsactiviteiten.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 5 als 'voldoende'.

Standaard 6: Personeel

Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Bevindingen

De IUR hanteert bij het aanstellen van docenten een aantal criteria. Deze criteria omvatten onder meer vakinhoudelijke deskundigheid, didactische bekwaamheid, en de geschiktheid om taken uit te voeren in relatie tot theologie. Het panel heeft op basis van informatie over de deskundigheden van de stafleden vastgesteld dat alle benodigde vakinhoudelijke-theologische deskundigheid die nodig is om het onderwijsprogramma uit te voeren aanwezig is. Een aantal docenten werkt(e) als imam, wat van meerwaarde is voor de opleiding. Het panel oordeelt echter wel dat de expertise op het gebied van (sociaalwetenschappelijke) methoden en technieken achter blijft en adviseert de opleiding om hier een oplossing voor te zoeken.

Er zijn momenteel 16 docenten betrokken bij de organisatie en uitvoering van het onderwijs. De staf-student ratio is 1:24. Daarmee is voldoende capaciteit in huis om het onderwijs te verzorgen. De opleidingsdirecteur voert een keer per jaar functioneringsgesprekken met alle docenten. De resultaten van hun docentschap komen in deze gesprekken aan de orde en kunnen zowel positieve als negatieve gevolgen voor hun aanstelling hebben. Tijdens de functioneringsgesprekken worden ook nieuwe werkafspraken gemaakt. Het valt het panel op dat docenten in het zelfevaluatie-rapport de functie "lector" hebben gekregen. Dit leidt tot verwarring. Het panel raadt de IUR aan om aansluiting te zoeken bij gangbare hbo-terminologie en hbo-docentprofielen. Dit verduidelijkt welke functies medewerkers hebben en biedt een inhoudelijke leidraad bij het voeren van functioneringsgesprekken.

De IUR heeft de afgelopen jaren de professionalisering van docenten tot speerpunt gemaakt. Zo heeft de instelling het beleid stafleden ruimte te bieden om promotieonderzoek te doen en waar mogelijk financieel tegemoet te komen. De instelling heeft ook als ambitie docenten een Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) te laten behalen. Tot nu toe hebben zeven stafleden een BKO behaald. Nog eens drie stafleden staan ten tijde van de visitatie op het punt om een BKO-traject te starten. Het uitgangspunt van de opleiding is om twee docenten per jaar het BKO-traject te laten volgen zodat binnen drie jaar alle docenten in het bezit zijn van deze didactische aantekening. De IUR sluit voor de organisatie van het BKO-traject aan bij Risbo, een onafhankelijk instituut voor onderzoek, training en advies, dat is verbonden aan de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Tijdens het BKO-traject leren docenten om eindkwalificaties, studiemateriaal, leerdoelen, werkmethode en toetsvormen af te stemmen. In het theoretische deel worden de deelnemende stafleden getraind in de theorie van basisdidactiek. Er wordt tevens aandacht geschonken aan leertheorieën en verschillende werkvormen zoals hoorcolleges, werkcolleges, competentiegericht onderwijs, probleemgestuurd onderwijs en projectgestuurd onderwijs. Bij het praktijkdeel worden de docenten begeleid door middel van coaching en reflectie in het geven van onderwijs. Als onderdeel van de praktijkbegeleiding stellen de docenten een onderwijsportfolio op waarin aandacht wordt besteed aan interpersoonlijke, pedagogische en vakdidactische competenties en persoonlijke ontwikkeling. Het valt het panel op dat de docenten die al in bezit zijn van een BKO duidelijk veel hebben geleerd. De docenten voeren het geleerde door in hun onderwijs en steunen hun collega's door onderwijskundige kennis met hen te delen. Het panel constateert op basis van de gesprekken dat de wens van docenten om zich verder didactisch te scholen en professionaliseren duidelijk aanwezig is. De IUR spant zich hier ook voor in maar ziet zich geconfronteerd met beperkte financiële middelen. Als aanbeveling geeft het panel ter overweging dat docenten elkaar vaker ontmoeten om structureel (didactische) best practices uit te wisselen en inhoud af te stemmen.

Studenten spreken positief over hun docenten. Zij worden beschreven als deskundig, beschikbaar en goed bereikbaar. Ook spannen docenten zich voldoende in om feedback te geven en te luisteren

naar individuele en collectieve wensen. De kleinschaligheid van de opleiding helpt om de lijnen kort te houden.

Overwegingen

Het panel concludeert dat er sprake is van een betrokken, klein team dat de opleiding vormgeeft en uitvoert. Het panel heeft geconstateerd dat de opleiding met haar docenten beschikt over alle deskundigheden die zij nodig heeft om het programma uit te kunnen voeren. Hierbij tekent het panel wel aan dat meer expertise op het gebied van (sociaalwetenschappelijke) methoden en technieken welkom zou zijn.

De opleiding heeft een werkend hrm-beleid. Het panel adviseert de opleiding wel om aan te sluiten bij gangbare hbo-terminologie en procedures ten aanzien van functiebeschrijvingen en functioneringsgesprekken met docenten.

Het panel complimenteert de opleiding met de ontwikkeling die ze op het gebied van docentprofessionalisering heeft doorgemaakt. Dit heeft een duidelijk positief effect op de didactische kwaliteiten van de docenten en op de wijze waarop het onderwijs (en bijbehorende toetsing) wordt ontworpen. De voorwaarden om door de examencommissie benoemd te worden als examinator kunnen volgens het panel wel transparanter zijn. Het panel moedigt de opleiding aan om de ingeslagen weg te blijven volgen.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 6 als 'voldoende'.

Standaard 7: Voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Het gebouw van de IUR ligt aan de Bergsingel 135 in Rotterdam en heeft een gebruiksruimte van ruim 7000 m². Het panel heeft een rondleiding gekregen en heeft gezien dat de opleiding beschikt over onder andere grote en kleine collegezalen voor hoor- en werkcolleges, conferentiezalen, gebedsruimtes, expositieruimtes, seminarkamers, ontmoetingsruimte, een SPSS-onderzoeksruijme en docentenkamers. Er zijn kamers beschikbaar voor een kort verblijf van gasten. De bibliotheek heeft een ruime collectie theologische en westerse literatuur en is onlangs uitgebreid met een studieruimte. Verder zijn er voldoende (technische) faciliteiten om het onderwijs te ondersteunen. Het panel oordeelt positief over de verbeteringen die in de afgelopen jaren zijn aangebracht in het pand. Er is duidelijk gewerkt aan het verbeteren van de voorzieningen.

Overwegingen

Het panel heeft tijdens het locatiebezoek een indruk gekregen van de fysieke leeromgeving en de faciliteiten voor de studenten en docenten. De huisvesting voor de kleinschalige opleiding is passend: er zijn voldoende lokalen aanwezig en ook de grootte van de lokalen is voldoende. De (digitale) voorzieningen zijn ook voldoende. Studenten en docenten hebben voldoende toegang tot belangrijke literatuur en bronnen. Zowel docenten als studenten zijn hierover tevreden.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 7 als 'voldoende'.

Standaard 8: Begeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

De opleiding zet verschillende communicatiemiddelen in om studenten te informeren. Voor studievoorlichting en advisering worden student in eerste instantie gewezen op schriftelijke informatie (folders), op de IUR-website en op de studiegids. In de studiegids staan de leerplannen, de organisatiestructuur, de jaarkalender, de onderwijsonderdelen met uitgebreide informatie, het Onderwijs- en Examenreglement en informatie over de academische staf beschreven. Studenten kunnen voor algemene informatie terecht bij de afdeling Studentenzaken. Klachten kunnen worden ingediend via het klachtenloket waarna een externe advocaat de klacht in behandeling neemt. Door de kleinschaligheid van de opleiding is de afstand tussen studenten en docenten klein. Studenten kunnen daarom met vragen ook rechtstreeks bij de docenten terecht.

Voor inhoudelijke begeleiding en advisering zijn mentoren en een studieadviseur, scriptiebegeleiders en stagebegeleiders beschikbaar. Daarnaast worden ook verplichte modules studieloopbaanbegeleiding (SLB) en studievaardigheden aangeboden.

Studenten kunnen voor een studieadviesgesprek terecht bij de studieadviseur of hun eigen mentor. Mentoren zijn verantwoordelijk voor de opvang en de ondersteuning van (aspirant-)studenten. Zij assisteren studenten bij vragen over vrijstellingen, studieprogramma's, overgangsregelingen, studieplanning en studievoortgang, studieproblemen of verandering van studietaken, arbeidsmarktperspectieven en vervolgopleidingen. Mentoren volgen de studievoortgang van hun studenten. Aan het einde van iedere blok worden de cijfers bekendgemaakt. Aan de hand hiervan worden er gesprekken gevoerd met studenten en wordt er naar oplossingen gezocht om eventuele achterstanden weg te werken. Zij ondersteunen hun studenten ook bij persoonlijke vragen en problemen rond studiefinanciering, studiekeuze, planning en motivatie. Studenten met een functiebeperking kunnen een beroep doen op hun mentor voor het treffen van de nodige voorzieningen. De indruk van het panel is dat dit echter nog niet of nauwelijks is voorgekomen. Het panel is positief over het mentoraat en plaatst als enige mogelijke kanttekening dat studenten ieder jaar een nieuwe mentor krijgen. Het panel denkt dat de kwaliteit van de begeleiding toeneemt wanneer studenten hun eigen mentor door de jaren heen behouden.

De opleiding zet ook een studentbegeleider in. De studentbegeleider heeft een adviserende rol richting studenten en opleiding. De begeleider beantwoordt vragen van toekomstige en huidige studenten. Dit levert een hoop waardevolle informatie op over de opleiding die de begeleider terugkoppelt aan het opleidingsmanagement. De functie van studentbegeleider is in september 2018 geformaliseerd.

Het valt het panel in positieve zin op dat de opleiding veel investeert in de begeleiding van studenten. Hiervoor zijn ook verschillende, formele rollen gedefinieerd. Soms overlappen de rollen echter. Zo is er niet een heel duidelijk onderscheid te maken voor studenten tussen de functie van hun mentor, de studentbegeleider, de studentendecaan (tevens opleidingsdirecteur), en stage- en scriptiebegeleiders. Wanneer rollen en grenzen niet duidelijk zijn kan er ruis ontstaan. Het panel concludeert dat er formele wegen zijn die studenten kunnen bewandelen, maar dat het voor hen vaak makkelijker is om een informele route te kiezen. Dit zorgt mogelijk voor verwarring en wrijving bij de betrokkenen. Het panel raadt dan ook aan om de rollen en grenzen te expliciteren zodat iedereen weet wie welke verantwoordelijkheden heeft.

Begeleiding van stage en scriptie

Tijdens de stage worden studenten in principe begeleid door de stageverlenende instantie. De stagebegeleiders van de opleiding bezoeken ook alle stagiaires op de stageplek en volgen wat studenten presteren. Er zijn verplichte terugkomdagen voor studenten. Bij mogelijke problemen zijn de stagebegeleiders het eerste aanspreekpunt voor de student.

De opleiding heeft een scriptiecoördinator aangewezen die het eerste aanspreekpunt is voor studenten in de voorbereidende fase van de scriptie. De opleiding heeft een lijst van vastgestelde scriptieonderwerpen waaruit studenten kunnen kiezen. Studenten mogen ook gemotiveerd afwijken en een eigen onderwerp kiezen. Dit onderwerp moet dan wel worden goedgekeurd door de opleidingsdirecteur en de examencommissie. Wanneer een onderwerp is gekozen wordt een passende begeleider aangewezen en een tweede lezer. Een van de begeleiders moet expertise hebben op het gebied van empirisch onderzoek en de ander heeft vakinhoudelijke/theologische kennis. De student krijgt voortdurende begeleiding en feedback tijdens het schrijven van de scriptie. De voortgang wordt tweewekelijks besproken en elk hoofdstuk dient door de begeleider en een leescommissie goedgekeurd te worden alvorens de student door mag naar de volgende fase van het proces. Het panel kan zich in principe vinden in de opzet van de scriptiebegeleiding, maar stelt wel vast dat de kwaliteit van de begeleiding sterk docentafhankelijk is. Hoewel er verplichte interne trainingen worden georganiseerd over het begeleiden van scripties, kan hier nog een verbeterslag worden gemaakt. Het panel uit voornamelijk een zorg over de koppeling tussen begeleiders met de juiste vakinhoudelijke expertise en de onderwerpen die studenten kiezen. Daar komt bij dat het panel heeft vastgesteld dat gevorderde kennis over kwalitatief onderzoek slechts bij een paar docenten aanwezig is. Het panel adviseert de opleiding daarom om verder te investeren in (de kwaliteit van) docenten met deskundigheid op het gebied van sociaalwetenschappelijke vakinhoud en onderzoeksvaardigheden.

Overwegingen

Het panel constateert op basis van informatie van de opleiding en op basis van gesprekken met studenten dat het systeem van studiebegeleiding en informatievoorziening voldoende is met het oog op de studievoortgang. De kleinschaligheid van de opleiding speelt hierbij een belangrijke rol. De lijnen zijn kort, de sfeer is informeel en de docenten zijn goed bereikbaar. Hierdoor vinden studenten snel en makkelijk hun weg naar begeleiding. Het panel constateert wel dat de rollen van de verschillende begeleiders op punten overlappen waardoor de grenzen tussen verschillende begeleiders onduidelijk kunnen zijn voor studenten. Het panel adviseert de opleiding om de rollen van de verschillende begeleiders daarom te expliciteren.

Het panel is positief over het proces rond de stage- en scriptiebegeleiding maar ziet wel verbetermogelijkheden rond de koppeling tussen scriptieonderwerp en -begeleider.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 8 als 'voldoende'.

Standaard 9: Kwaliteitszorg

De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Bevindingen

De IUR spant zich volgens het panel ruim voldoende in om haar kwaliteit te monitoren en, daar waar nodig, te verbeteren. De instelling maakt bij de kwaliteitscontrole van verschillende interne processen gebruik van flowdiagrammen waarin de PDCA-cyclus is verwerkt. De IUR evalueert de kwaliteit van het onderwijs via vakevaluaties die ingaan op de leerdoelen, de aansluiting van de betreffende module op eerdere modules, de kwaliteit van lesmateriaal, de werkvormen, de toets, de inhoudelijke en didactische kwaliteit van de docenten en de studielast. Het volledige curriculum wordt ook geëvalueerd via vragenlijsten die specifiek ingaan op studieduur, doelstellingen van de opleiding, de aansluiting op het werkveld, de faciliteiten en de studiebegeleiding. De verschillende evaluaties leiden tot aanpassingen en verbeteringen van het onderwijs en de onderwijsorganisatie.

Studenten en medewerkers zijn via de opleidingscommissie en de medezeggenschapsraad betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding. De opleidingscommissie vraagt proactief om feedback van de studenten en zorgt ervoor dat zij bereikbaar en benaderbaar. De verslaglegging is helder en transparant. Alle notulen worden op het studentenportaal geplaatst. De examencommissie heeft zich verder ontwikkeld in vergelijking met de vorige visitatie en voert haar wettelijke taken op onafhankelijke wijze uit (zie standaard 10). Het panel adviseert de examencommissie wel expliciet haar plek in het kwaliteitszorgsysteem van de opleiding te nemen.

Via regelmatig contact met afgevaardigden van het werkveld, formeel via de Adviesraad en stagebezoeken en informeel via persoonlijke contacten, ontvangt de opleiding ook voldoende feedback over de kwaliteit van het programma uit het afnemend veld. Het valt het panel op dat de opleiding bijzonder gedreven is om zich voortdurend te verbeteren. De organisatie presenteert zich als lerende organisatie die zich bewust is dat het verbeteren van haar kwaliteit belangrijk is. De opleiding heeft veel procedures ontwikkeld en vastgelegd, en betrokkenen (staf, docenten, studenten etc.) overleggen regelmatig met elkaar, spreken elkaar aan op de kwaliteit van het werk, geven elkaar feedback en bevragen elkaar over het programma. Hiervoor zijn voldoende formele (overleg)structuren opgezet. Het panel heeft verslagen in kunnen zien waaruit blijkt dat er veel belang wordt gehecht aan het ontwikkelen van een kwaliteitscultuur. Het panel adviseert de opleiding wel om haar alumni te betrekken bij de kwaliteitszorg.

Overwegingen

Het panel heeft geconstateerd dat er een kwaliteitszorgsysteem aanwezig is dat voldoende functioneert. Het panel is tevreden over de evaluaties die worden uitgevoerd en constateert dat in ieder geval de docenten, studenten en het werkveld voldoende bij kwaliteitszorg betrokken zijn. Wel adviseert het panel de alumni nadrukkelijker en structureler een meer actieve rol te laten spelen bij het bewaken van de kwaliteit van de opleiding.

Het panel heeft kunnen vaststellen dat er maatregelen getroffen worden die voortvloeien uit de evaluaties en dat docenten actief worden aangesproken op de resultaten uit de evaluaties. De opleiding wordt geholpen door haar kleinschaligheid, hierdoor zijn de lijnen kort en weet men elkaar makkelijk te vinden om oplossingen te zoeken voor geconstateerde problemen. Het panel oordeelt dat korte lijnen een groot voordeel zijn. De opleiding heeft laten zien snel te kunnen schakelen en oplossingen te kunnen vinden voor problemen. Maar het panel vraagt de opleiding tegelijkertijd te waken voor een te informele sfeer omdat die mogelijk ook nadelen zou kunnen hebben. Dit is met name aan de orde wanneer taken en verantwoordelijkheden onduidelijk zijn. Het panel is onder de indruk van de inspanningen van de opleiding om zich te ontwikkelen en verbeteren en complimenteert de opleiding nadrukkelijk met de structuren en systematieken die zij de afgelopen jaren heeft ontwikkeld.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 9 als 'voldoende.'

Standaard 10: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

De opleiding hanteert een vaste toetscyclus. Het onderwijs is in vier blokken van acht weken opgedeeld. Aan het einde van elk blok is een voorbereidingsweek gepland, waarna de toetsing van het blok volgt. Voor elke module is een herkansing mogelijk die in het volgende blok plaatsvindt. De herkansingen voor blok 4 volgen binnen twee weken na de reguliere toetsweek.

De toetsing van een module wordt ontwikkeld in week zes van een blok door de docent en de examinerator. De Examencommissie controleert vervolgens iedere toets op volledigheid met behulp van een zogenaamd toetsdocument waarin is opgenomen aan welke eisen de toets moet voldoen voordat deze kan worden afgenomen. Hierna worden de toetsen overgedragen aan de afdeling Studentenzaken die zorgdraagt voor de logistiek van de toetsing. In week tien worden de toetsen afgenomen en in week elf worden de toetsen nagekeken. Daarna worden de toetsen wederom overgedragen aan de Examencommissie. De Examencommissie neemt vervolgens een steekproef (25%) uit de ingeleverde toetsen en beoordeelt deze aan de hand van vastgestelde criteria. Hierbij wordt vooral gelet of de beoordeling is geschied conform het antwoordmodel. In week dertien worden de studenten geïnformeerd over hun cijfers.

De toetsing is uitgewerkt in een toetsmatrix die per module inzichtelijk maakt op welke manier de leerdoelen worden beoordeeld. Dit geeft inzicht in alle toetsen en toetsvormen die in het programma afgenomen worden. In de studiegids staat beschreven welke toetsen bij welke module horen zodat de toetsing voldoende transparant is voor studenten. Toetsvormen die worden ingezet zijn 1) het schrijven van verslagen en werkstukken (essays, scripties), en boeksamenvattingen; 2) mondelinge tentamens zoals presentaties/referaten, verdediging van scripties en ondervraging; en 3) vaardigheidstoetsen zoals stage/werkplektoetsing, beoordeling veldwerk/excursie, en onderzoekstaken (opdracht, resultaat, plannen, uitvoering en samenwerking met begeleider).

Stages & portfolio's, scripties

Het doel van de stages is studenten voor te bereiden om zelfstandig als islamitisch theoloog te functioneren, met de kennis, het inzicht, de competenties en de werkhouding die nodig of wenselijk zijn in het veldwerk. Studenten lopen stage in verschillende soorten instellingen, binnen en buiten de moskee. Het samenstellen van een portfolio is een geïntegreerd onderdeel van de stages. De ontwikkeling van de competenties/ eindkwalificaties wordt beoordeeld aan de hand van het portfolio. Bij iedere stage kiezen studenten aan welke competenties (gekoppeld aan de eindkwalificaties) zij tijdens de stage gaan werken. De opleiding heeft stagegidsen ontwikkeld waarin inhoudelijke informatie wordt verstrekt over de verschillende typen stages en waarin de beoordelingsformulieren zijn opgenomen met bijbehorende rubrics.

De *Handleiding bachelorscripties* bevat de procedures rond de scriptie en de beoordelingsformulieren voor de beoordeling van de scriptie zelf en voor de verdediging. De criteria die vermeld zijn op de beoordelingsformulieren zijn - net zoals bij de stages - uitgewerkt in rubrics. Voor iedere scriptie wordt een leescommissie aangewezen die elke fase van de scriptie goedkeuring moet geven alvorens de student door kan gaan naar de volgende fase. De scripties worden door twee beoordelaars beoordeeld. Deze beoordeling vindt onafhankelijk van elkaar plaats. De aan de scriptie toegekende scores waren in de regel in overeenstemming met de beoordeling door de panelleden.

Het panel is positief over de ontwikkeling die de opleiding heeft doorgemaakt op het gebied van toetsen en beoordelen. Er zijn procedures, rubrics en formulieren ontwikkeld, die het doel hebben om de toetsing van modules, stages en scripties te ondersteunen. Het panel merkt op dat het voor externen nog niet inzichtelijk is hoe de toetscyclus doorlopen wordt, i.c. de toetspraktijk functioneert. Het panel adviseert de opleiding op de beoordelingsformulieren voor de stages en scripties een uitgeschreven onderbouwing voor het gegeven cijfer op te nemen. Dit ontbreekt nu nog waardoor het onduidelijk is wat de overwegingen van de beoordelaars waren. De gebruikte rubrics zijn op dit moment nog multi-interpretabel en volgens het panel te weinig gekoppeld aan de inhoud van de opleiding en de voorwaardelijke eisen die aan scripties worden gesteld (bijvoorbeeld in relatie Nederlandse taalvaardigheid). Ook hier kan nog een verbeteringslag gemaakt worden. Het panel is positief dat de opleiding in de komende periode wil investeren in het organiseren van kalibreersessie met docenten. Dit is volgens het panel een noodzakelijke stap om de toetsing van stages en scripties verder te stroomlijnen en professionaliseren.

Examencommissie

De examencommissie bestaat uit drie leden (inclusief een extern lid) die geen bestuurlijke functies bekleden. De examencommissie is pro-actief. Ze controleert alle toetsen voordat ze worden afgenomen en neemt steekproeven van de eindwerken. Dit is volgens de examencommissie haalbaar omdat het een kleine opleiding betreft. De opleiding werkt met *Turnitin* om plagiaat te detecteren vanaf het derde jaar. Studenten worden in de klas voorgelicht over fraude en plagiaat.

Het panel stelt vast dat de examencommissie een positieve ontwikkeling heeft doorgemaakt sinds de vorige visitatie. De leden hebben geleerd van het BKO-traject dat zij hebben gevolgd en er is duidelijk veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van toetsprocessen. De examencommissie wil zich de komende tijd toeleggen op het verder professionaliseren van het systeem van toetsen en beoordelen en wil daarbij vooral aandacht besteden aan het verder optimaliseren van de rubrics en het gebruik van beoordelingsformulieren.

Overwegingen

Het panel is nagegaan of de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Het panel heeft vastgesteld dat in de opleiding gebruik wordt gemaakt van diverse toetsvormen die aansluiten bij de beoogde eindkwalificaties. Het panel is ook te spreken over de borging van de toetskwaliteit door vooraf bij iedere toets het vier-ogen principe toe te passen en steekproeven uit te voeren na afloop van een toetsperiode.

De procedures rond de beoordeling van de stages en scriptie zijn in beginsel adequaat, maar nog onvoldoende transparant voor externe partijen. Het panel adviseert de opleiding daarom aandacht te besteden aan het verder ontwikkelen van de huidige rubrics en om het gebruik van de beoordelingsformulieren te verbeteren door docenten een onderbouwing van hun beoordeling te laten geven. De geplande kalibreersessies zullen een waardevolle bijdrage leveren aan dit proces.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 10 als 'voldoende'.

Standaard 11: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Bevindingen

Om het gerealiseerd eindniveau van de opleiding te beoordelen heeft het panel voorafgaand aan het bezoek vijftien scripties bestudeerd (zie bijlage 4). Deze werden geselecteerd uit de door de opleiding aangeleverde lijsten van afstudeerwerken van studenten uit de uitstudejaren 2016-2017 en 2017-2018. Het panel heeft de beoordeling van de scripties en de kwaliteit ervan bestudeerd.

Het panel concludeert dat er in de steekproef zowel sterke als zwakke scripties aanwezig waren. Maar volgens het panel waren de scripties, op één eindwerk na, minimaal van voldoende hbo-bachelorniveau.

De scripties behandelen over het algemeen gevarieerde thema's die grotendeels betrekking hebben op de maatschappelijke positie van moslims in Nederland. Het panel oordeelt dat de wetenschappelijke kwaliteit voldoende is binnen het kader van een confessioneel religieuze hbo-opleiding. Het panel plaatst ook een aantal kanttekeningen. Gezien de sociologische en antropologische aard van een aantal van de scripties zou het aanbevelingswaardig zijn wanneer studenten gedurende de opleiding meer basiskennis opdoen op het gebied van sociologie/antropologie van de islam. De verwachting is dat studenten bij het schrijven van hun scriptie dan een beter theoretisch kader kunnen ontwerpen en minder risico lopen om conceptuele termen verwarren. Daarnaast adviseerde het panel al in standaard 3 scherp te blijven op de eisen die aan (de kwaliteit van) het sociaalwetenschappelijk onderzoek worden gesteld.

De opleiding definieert de scriptie als eindwerk van de opleiding. Maar het panel stelt vast dat het eindniveau van afgestudeerden niet enkel kan beoordelen aan de hand van de scripties. Het gerealiseerde niveau met betrekking tot het professioneel handelen wordt duidelijk uit de stageverslagen. Het panel heeft stageverslagen ingezien en is bijzonder onder de indruk van het niveau dat studenten weten te bereiken. Er worden duidelijke relaties met de eindkwalificaties gelegd, de stageverslagen zijn uitgebreid en bijzonder reflectief. Uit de verslagen blijkt dat studenten eigenaar zijn van hun eigen leerproces en worden opgeleid tot reflectieve professionals.

Het panel heeft ook gesproken met een aantal alumni die succesvol zijn in een vervolgopleiding of in het werkveld (al dan niet als imam). Hoewel het niet een uitgesproken doel is van de opleiding, zijn een aantal studenten succesvol doorgestroomd naar wo-masteropleidingen zoals Midden-Oostenstudies en Religiestudies. Enkele alumni zijn momenteel bezig met een promotie. Dit is volgens het panel een groot compliment waard.

Overwegingen

Na bestudering van de scripties heeft het panel geconcludeerd dat deze van voldoende kwaliteit zijn en over het algemeen relevante onderwerpen behandelen. Het panel is met name onder de indruk van de kwaliteit van de stageverslagen waarin nadrukkelijk alle acht eindkwalificaties worden betrokken. Het panel oordeelt ook dat alumni en werkveld voldoende baat hebben bij de opleiding en goed zicht hebben op de sterke en zwakkere punten van de opleiding. De opleiding kan hier haar voordeel mee doen door deze groepen systematischer te betrekken bij het onderhouden en verbeteren van haar kwaliteit.

Het panel vindt het een compliment waard dat de opleiding, tegen de oorspronkelijke verwachtingen in, studenten aflevert die succesvol doorstromen naar een wo-masteropleiding. Hiermee toont de opleiding aan dat zij een plek heeft weten te vinden in het Nederlandse academische stelsel.

Conclusie

Bacheloropleiding Islamitische Theologie: het panel beoordeelt Standaard 11 als 'voldoende'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft veel waardering voor de ontwikkeling die de bacheloropleiding Islamitische theologie heeft doorgemaakt sinds de vorige visitatie. Het valt het panel in het bijzonder op dat veel is geïnvesteerd in het systeem van kwaliteitszorg en in docentprofessionalisering. Studenten en docenten zijn volwaardige leden van een hechte leergemeenschap die open staan voor elkaar, voor onderwijskundige ontwikkelingen, voor veranderingen in het werkveld en maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef.

Het curriculum stelt studenten in staat zich te ontwikkelen tot reflectieve professionals. Daarbij is de opleiding niet slechts gericht op de theologische kennis en vaardigheden maar op het versterken van maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het panel is met name positief over het goed functionerende stageprogramma. Het panel heeft bijzondere waardering voor het feit dat verschillende alumni succesvol zijn doorgestroomd naar wo-masteropleidingen. Hiermee toont de opleiding aan dat zij een plaats heeft verworven in het academische landschap.

Het panel ziet ook nog enkele verbeterpunten. Zo is het systeem van toetsing nog niet volledig transparant en kan de samenhang van het curriculum worden verbeterd. Onderling docentenoverleg over de inhoud van het volledige curriculum behoeft meer aandacht en de positie van de sociaalwetenschappelijke vakken (en de scriptie) moet nog verder uitkristalliseren.

Al met al is het panel van mening dat de opleiding overtuigend heeft aangetoond dat zij zinvolle verbeteringen heeft doorgevoerd die de kwaliteit van de opleiding heeft verbeterd. Het panel steunt de opleiding in haar wens om samen met betrokkenen nu te onderzoeken hoe de opleiding tegemoet kan komen aan de wensen van het veranderende werkveld en de verschillende beroepsperspectieven en behoeften van studenten.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Islamitische Theologie* als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

De eindkwalificaties:

1. De afgestudeerde heeft kennis van de basisbronnen van de islam die betrekking hebben op de verschillende periodes van de islamitische geschiedenis en kan deze plaatsen in de context van zijn eigen tijd, (E1).
2. De afgestudeerde is in staat de basisrituelen van de islam op een correcte manier te verrichten en in deze voor te gaan, (E2).
3. De afgestudeerde is in staat tot gesprekken met jongeren, ouderen, gehuwden, alleenstaanden over zingeving- en geloofsvraagstukken op basis van de Islam, (E3).
4. De afgestudeerde heeft kennis van het Arabisch op een niveau waarop het m.b.v. woordenboeken en elektronische middelen toereikend is om informatie uit de belangrijkste islamitische bronnen te destilleren, (E4).
5. De afgestudeerde is in staat methodisch informatie te verzamelen rond een onderwerp en deze op een verantwoorde manier te presenteren voor een publiek, (E5).
6. De afgestudeerde is in staat te communiceren met groepen, ook van verschillende denominaties, hierbij rekening houdend met hun uitgangspunten, (E6).
7. De afgestudeerde is in staat om over de eigen mogelijkheden en beperkingen ten aanzien van de functie van islamitisch theoloog te kunnen reflecteren en samenwerkingsmogelijkheden met andere disciplines en denominaties te verkennen, (E7).
8. De afgestudeerde is in staat om onderscheid te maken tussen de islam gebaseerd op de bronnen en de praktijk gebaseerd op cultuur en dit in een historische context te plaatsen, (E8).

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

Eerste jaar

Onderwijseenheden	Krediet (EC)
Standaard Arabisch I	2.5
Standaard Arabisch II	2.5
Standaard Arabisch III	2.5
Standaard Arabisch IV	2.5
Inleiding in de Qor'an	5
Sirah	5
Geschiedenis van de Islam I	2.5
Geschiedenis van de Islam II	2.5
Inleiding in de Geloofsleer	5
Inleiding in de Hadith	5
Studievaardigheden	5
Studieloopbaanbegeleiding	5
Inleiding in de Fiqh	5
Fiqh van Aanbidding I	5
Tafsir v.d. Qor'an I	5
Totaal	60

Tweede studiejaar

Onderwijseenheden	Krediet (EC)
Standaard Arabisch V	2.5
Standaard Arabisch VI	2.5
Standaard Arabisch VII	2.5
Standaard Arabisch VIII	2.5
Qoranrecitatie&Tadjwied I	2.5
Qoranrecitatie&Tadjwied II	2.5
Qoranrecitatie&Tadjwied III	2.5
Qoranrecitatie&Tadjwied IV	2.5
Fiqh van Aanbidding II	5
Methodes van de Fiqh	5
Godsdienstfilosofie	5
Tafsir v.d. Qoran II	5
Belangrijke Teksten uit de Hadith	5
Sociale en communicatievaardigheden	5
Geloofsrichtingen binnen de Kalaam	5
Verkennde stage	5
Totaal	60

Derde studiejaar

Onderwijseenheden	Krediet (EC)
Qoranrecitatie &Tadjwied V	2.5
Qoranrecitatie &Tadjwied VI	2.5
Methodes en Technieken	5
Fiqh betreffende Familiezaken	5
Voorschriften van de Islam	5
Psychologie I	5
Gesprekstraining	5
Pedagogie	5
Inleiding in de Vergelijkende Theologie	5
Soefisme: Leer en Praktijken	5
Grote Stage I	10
Capita Selecta	5
Totaal	60

Vierde studiejaar

Onderwijseenheden	Krediet (EC)
Bachelorscriptie	15
Oriëntatiepakket	20
Grote Stage II	20
Hedendaagse Islamitische Stromingen	5
Totaal	60

BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA

3 oktober 2018

19.00 – 21.00 Diner panel

4 oktober 2018

9. – 12:30 Voorbereidende bijeenkomst van het panel: bespreking van het zelfevaluatierapport en de eindwerken, inzien documenten

12:30 – 13:00 Lunch

13:00 – 14:00 Gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken (vice-rector en opleidingsdirecteur)

14:00 – 14:15 Intern overleg panel

14:15 – 15:00 Gesprek met studenten

15:00 – 15:15 Intern overleg panel

15:15 – 16:00 Gesprek met docenten

16:00 – 16:45 Gesprek met opleidingscommissie

16:45 – 17:15 Rondleiding

17:15 – 17:45 Gesprek met studentenbegeleider en studieadviseur

17:45 – 18:15 Gesprek met afgestudeerden

18:15 – 18:45 Gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld

18:45 – 19:00 Taxi naar restaurant

19:00 – 21:00 Diner panel

5 oktober 2018

08.30 – 09.00 Voorbereiding panel, inzien documenten

09:00 – 09:45 Gesprek met examencommissie

09:45 – 10:30 Afsluitend gesprek met instellings- en opleidingsmanagement

10:30 – 12:15 Intern overleg panel: opstellen voorlopige bevindingen

12:15 – 12:30 Mondelinge rapportage voorlopige bevindingen, afsluiting bezoek

BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken bestudeerd van de bacheloropleiding Islamitische Theologie. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd:

1. Het jaarverslag van de examencommissie
2. Voorbeelden van vakevaluaties
3. Verslagen van de opleidingscommissie
4. Algemeen materiaal over toetsing (zoals een toetsplan)
5. Een aantal stageverslagen
6. Informatie over de Adviescommissie
7. Onderwijs en Examenreglement (OER)
8. Stagehandleiding
9. Afstudeerhandleiding
10. Studiehandleidingen, handboeken, toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en overig studiemateriaal van de geselecteerde vakken:
  - Inleiding in de Qor'an
  - Standaard Arabisch
  - Gesprekstraining
  - Capita Selecta

